

Ýdeolojik ve Politik Sonuçlar

Sýra, YOS'un ortaya ıkýþýnýn sonularýný ele almaya geldi. John Westergaard ile Henrietta Resler þöyle yazarlar:

Ücretliler ile yöneticiler, menejerler, üst düzey sorumlular ve kurumlaşmış mesleklerin üyeleri arasındaki ara bir kümenin varlığı canağcı önem taşımaktadır ve uzun zamandır böylesi bir önem taşımaktadır. Çünkü bu küme toplumsal ve politik açıdan tampon bir grup oluşturur; ve bu kümenin konumu hiyerarşinin daha aşağısındaki insanların bireysel özelemlerinin odaklanabileceği bir hedef oluşturur.⁷⁷

YOS'u oluşturanların konularının hiyerarşinin daha aşağısındakilere bir hedef sunması ile ilgili bu son nokta özellikle önemlidir. Ödretmenler örneğini düþünün. Daha önce ifade ettiğim gibi, ödretmenlerin ezici çoðunluğu her koşulda içidirlir. Ancak küçük bir azınlık müdür olmak gibi yönetici rollere ulaşacaklardır. Gelgelelim, bütün ödretmenlerin aynı tarzda eğitim almış olmaları, aynı meslek ve ücret yapısına bağlı kalmaları, yönetici bir konuma yükselmekte hiçbir umudu olmayan ödretmenlerin bile kendilerini kol işçileri ve sıradan büro işçileri karşısında 'üstün' olarak algılamaya eğitim duymaları demektir. Bu, statüyle ilgili, nesnel sınıfsal konumu yansıtmayan bilinçle ilgili bir konudur, ama ödretmenlerin politik tutumları açısından önemli sonuçlar doğurabilir ve dolayısıyla ödretmenlerin kendilerini 'orta sınıftan saymalarına, kendilerinin içi arkadaşlarınınkinden farklı çıkarları bulunduğunu düþünmelerine yol açabilir. Pek çok beyaz yakalı iç türünün 'meslekler' biçiminde örgütlenmesi de benzer bir etki yapabilir; örneğin, bazı hemþirelerin kendilerini greve çıkabilecek işçiler olarak değil, bakım hizmeti profesyonelleri olarak görmelerini düþünün.

Bunun etki alanları çok geniştir. Pek çok beyaz yakalı içi sendikası hem menejerleri hem de işçileri örgütler. Bunun tipik bir örneği beyaz yakalı belediye işçileri sendikası NALGO'dur. Öte yandan, bu sendikalara düşük ücret alan sıradan beyaz yakalı işçilerin değil, YOS grubunun aktivistlerinin egemen olması gibi açık bir tehlike söz konusudur. Bu yüzden iki temel kamu hizmeti sendikası olan SCPS (idari görevliler) ile CPSA (büro çalışanları) arasındaki birleşme önerisine kulkuyla yaklaşılmalıdır.

Yeni orta sınıfın burjuvazi ile proletarya karşısında belirsiz bir konumda bulunması iki açıdan önemlidir. Örneğin, insanların çelişkili sınıfsal konumlara nasıl ulaştıkları sorunu vardır. 1913 ile 1952 yılları arasında doğmuş kişiler arasında bir anket yapılmış olan Nuffield Toplumsal Akıþkanlık Grubu bu konuda önemli kanıtlar elde etmiştir.

İncelemenin en önemli sonuçlarından biri, Nuffield Grubunun deyişiyle, 'hizmet sınıfı üyeliðinin (profesyoneller, menejerler ve idareciler) eğitim koþulları ile yakından ilişkili olduðudur:

İnceleme kapsamı içindeki kırk yılda okullar konusundaki fırsat eşitsizliği dikkate deder derecede aynı kalmıştır. Bütün hizmet sınıfı, orta ve lise düzeyindeki seçkin okullara girme konusunda (kol emeğine dayalı) içi sınıfından kabaca üç kat daha fazla þansa sahiptir... Hizmet sınıfından çocukların %10'una karþılık, üniversitelere girebilen içi sınıfı çocuklarının sayısı %2 kadardır.⁷⁸

Bunun yanında, Nuffield incelemesi yeni orta sınıfın proleter kökenden gelen çok sayıda yeni insanı kapsadığını da göstermiştir. 'Hizmet sınıfının üst ve orta düzeylerine (kabaca yeni orta sınıfa denk düşmektedir) girenlerin ancak %25,3'ü aynı kökenden gelme babaya sahipken, %28,5'inin babaları kol içisiydi.⁷⁹ Ayrıca, içi sınıfı kökenli olanların önemli bir bölümünün (özellikle menejerler ve idareciler) formel eğitim düzeyleri ya çok azdı ya da hiç yoktu ve çalışma yaşamlarına düz içi olarak başlamışlardı.⁸⁰ Benzer bir tabloya diğer ileri kapitalist ülkelerde de rastlanabilir.⁸¹

Nuffield grubu, yeni orta sınıf bir aileden doğan bir kişinin o sınıfta kalma şansının kol emeğine dayalı içi sınıfından oraya yükselmiş birine göre dört kat daha fazla olduğunu, durumun 1930'larda beri giderek kötüye gittiğini göstermiştir.⁸² İçi sınıfı kökenli insanların profesyonellik, menejerlik ve idareciliğe akın etmelerini ise böyle açıklıyorlardı: "İngiliz toplumundaki hizmet sınıfı, son yıllarda aşağıdan önemli sayıda elemen almaktan başka bir yolla sağlanamayacak bir hızla büyümektedir."⁸³ Üst düzey beyaz yakalı içlere duyulan talep 1945'ten sonraki yıllarda tek başına yeni orta sınıfın çocuklarıyla karşılanamayacak bir hızla büyüyordu (bkz. Tablo III). İngiltere önemli ölçüde daha 'açık' bir topluma dönüşmüş olmamakla birlikte, az sayıdaki içi sınıfı çocuðuna tanınan toplumsal alanda yükselme fırsatı yeni orta sınıfın kendine özgü kültürünü açıklamamıza yardım eder. Tarihiçi Raphael Samuel, YOS'la ilgili canlı bir tablo çizer:

PMS'nin ayırtıcı özelliði, tasarruftan çok harcama yapmasıdır. Gazetelerin renkli Pazar ekleri ona hem bir fantezi yaşam, hem de bir dizi kültürel ipucu sunar. PMS'nin kültürlü olma iddiasının önemli bölümü, ister mutfak takımları, ister Avrupalı yemek, isterse hafta sonu yat gezileri ve sayfiye evleri olsun, göþteriþli biçimde iyi bir bedeni düzeyinin sergilenmesine bağlıdır. Partiler ve 'gizli cinsel

ilipkiler' gibi yeni sosyal olma biçimleri, erkekleri ve kadınları katı biçimde ayrı ayrı alanlara hapseden cinsel ayrımcılığın işleme hale getirmiştir...

Yeni orta sınıf içe değil, daha çok dışa dönüktür. Evlerini ziyaretçilere ve kamuoyunun gözlerine açmışlardır. Pencereledeki görüntü geçirmeyen perdeleri kaldırmışlar, dükkânlarındaki kepenkleri çıkartmışlardır. Dökme camdan pencerelerin, diğer tarafın görülmesini engellemeyen bölmelerle kapıların bulunduğu açık bürolar ve işletmelerde çalışmaktadırlar. Evlerinde bir ışık ve mekân çalgınlığı vardır; odaların yerini açık oturma alanları almış, karanlık köpeler izlenebilir hale getirilmiştir...

Yeni orta sınıf, kendisinden üstün kimselerin konuşma tarzlarını taklit ederek, onların mobilyalarına özenerek ya da onların davranışlarını tekrarlayarak gözünü yukarıya dikmez. Partilere giderken süslü değil sade giyinmeyi, smokin yerine sıkı pantolonu, uzun elbiseden çok bluz üzerine giyilen kolsuz ve yakasız giysiler tercih eder. İpe bakasız gider, saçlarını rüzgârla dalgalanacak bir hale getirmek için berberde uzun saatler geçirip bol para harcar. Mutfaklarında köylü kapları kullanarak şov yapar. Evleri ufak gösterişli evler olmaktan çok çiftlik evlerinin taklitleridir...

Yeni orta sınıf dilimizdeki geleneksel anlamıyla züppe değildir, çünkü birinin kendilerini tehdit edebileceği duygusunu hissetmezler... Ayrıcalıklarının doğum ya da servet avantajlarına değil, kişisel üstünlüklerine borçlu olduklarına inanırlar. Geçimlerini de çözü durumda maaş veya ücret olarak kazandıkları için... dışardan bakanlara gelirleri ne kadar kabarık görünürse görünsün, her kuruşu alınlarynın teriyle kazandıklarına inanırlar. Nicel olarak ücretlilerden daha iyi durumda olabilirler; ama nitel olarak kendilerini onlarla aynı hissederler, ve hatta bazı açılardan - ödedikleri vergiler nedeniyle - daha zor durumda olduklarını düşünürler. Yeni orta sınıfın kendilerine bakışında sınıf terimine neredeyse hiç yer yoktur. Pek çözü hiçbir uzlaşmazlık çizgisinin bulunmadığı, küçük derece farklılıklarından oluşan bir kurumsal dünyada çalışırlar...

Yeni orta sınıfın savaştan önceki öncellerinden farklı bir duygusal ekonomisi vardır. Harcama yapmayı olumlu bir erdem katına çıkararak, kendi isteklerine dükkünlüğü iyi zevk sahibi olma gösterisine dönüştürerek haz almayı ertelemeyen, daha ziyade anlık yapırlar. Duygusal zevkler, düzen dışı sayıldığı sürece, toplumsal iddiaların ortaya konulduğu ve cinsel kimliklerin doğrulandığı alandır. Özellikle savaş sonrası bir burjuva tutkusu olan yiyecek... belirleyici bir sınıf göstergesi biçimine bürünmüştür.⁸⁴

Samuel'in portresini çizdiği dünya, karikatürcü Posy Simmonds'un Guardian gazetesindeki nükteli ve titiz anlatımı (bu portre sevecen bir portre olmakla birlikte, bir ölçüde, yeni orta sınıfın kendi gazetesinde övülmesidir) kadar kolayca göze çarpmaktadır. Bu, Volvo'ların, aerobiklerin, bilinç yükseltme gruplarının, doğa mobilyalarının, jogging'in, Ian McEwan romanlarının dünyasıdır. Bu kültürün ve buna bağlı sınıfsal konuların varlığı büyük önem taşımaktadır. YOS, daha önce işaret ettiğim gibi, kapalı bir grup değildir. Hizmet sınıfına ağıdan gelen büyük bir akın vardır. YOS içinde sayılmayan pek çok işçi ortak bir meslek ve eğitim yapıyla onunla bağlanırlar. Demek ki, yeni orta sınıfın kültürü, özelliklerini ve topluma bakışlarını biçimlendirerek işçi sınıfının bazı kesimlerine nüfuz etmiştir.

YOS'un daha doğrudan politik etkisi konusunda bir takım tartışmalar yapılmıştır. John Goldthorpe, "hizmet sınıfının... yerini sağlamlaştırdıkça, çözü toplum içinde özünde muhafazakar bir unsur oluşturacağını" iddia eder. YOS üyeleri "ellerindeki üstün kaynakları, görece güçlü ve avantajlı konumlarını kendileri ve çocukları adına korumak amacıyla kullanmaya çalışacaklardır".⁸⁵ Goldthorpe bunları da ekler: "hizmet sınıfının bizzat kapitalizme bağlılık taşıdığı düşünmek için hiçbir neden yoktur... Bürokratik görevlilerin çıkarları ile üretimdeki ya da serbest piyasa sistemindeki özel mülkiyet kurumları arasında hiçbir doğa bağ yoktur".⁸⁶

Goldthorpe, "hizmet sınıfının memnunsuzluğunun aslında en büyük olasılıkla Thatcher tipi kaba neo-liberal politikalara karşı ortaya çıkacağı" düşüncesini ileri sürer. Ancak bu durumda bile, "hizmet sınıfı, bölünüm süreçlerinin ve özellikle ücretlerin belirlenmesinin politik denetime daha fazla bağlı olduğu daha kapsamlı bir 'yönetim' kapitalizme, korporatizme yönelecek, oldukça tatsız eğitimci sonuçlar barındıran sol önlemleri desteklemeyecektir".⁸⁷ Başka bir deyişle, 'hizmet sınıfının toplum görüşü, 1974-79 İşçi Partisi hükümetinin Sendikalar Kongresi'yle yaptığı Toplumsal Sözleşme'nin genişletilmiş bir biçimidir.

Bence bu çözümleme YOS'a uyguladığında özünde doğrudur, ancak Ehrenreich'ların 'Profesyonel-Menejer Sınıfı' çözümlemelerinde tasarıları bir olasılığı kavrayamaz. Ehrenreich'lar, "yapmanın bütün yönlerinin uzmanlık bilgisi temelinde 'rasyonalize edileceği' şekilde toplumun teknokratik bir dönüşümü"nü sağlamaya yollarını arayan 'PMS radikalizmi'ni⁸⁸ tartışırlar. Ehrenreich'lara göre:

PMS radikalizmi PMS'nin sınıfsal çıkarlarından doğar ve buna PMS'nin işçi sınıfı üzerindeki teknolojik ve kültürel üstünlüğünü genişletmekteki çıkarı da dahildir. Demek ki PMS'de, ilk bakışta çelişkili bir terim gibi görünebilecek olan bir beyin - işçi sınıfı karşıtı bir radikalizm - ortaya çıkması olasılığı söz konusudur. Bu olasılığın en tam ifadesi, PMS radikallerinin, burjuvazinin yerini çepitli türde

*uzmanların, bürokratların ve planlamacıların alacağı bir sosyalizm, teknokratik bir sosyalizm görüşüne sahip olmalarıdır.*⁸⁹

"İşçi sınıfı karşıtı radikalizm" in bir örneği İngiltere'deki Sosyal Demokrat Parti olabilir. Raphael Samuel SDP'yi yeni orta sınıfın bir kesiminin partisi olarak görür:

*SDP, özünde yeni orta sınıfın, işçi sınıfının hem kültürel bir varlık olarak (belirtilmelidir ki, 'ehitlik' adına) dahilmasını, hem de politik bir güç olarak çözülmesini sağlamak isteyen, işçi sınıfına düşman bir kesiminin partisidir. Bunlar, 'sanayi-sonrası' toplumun doğuşunu muhtulayan modernleştiriciler olarak, işçi sınıfının geçmişin bir kalıntısı olarak görürler...
... Özbilince sahip bir işçi sınıfının varlığı, bunların kendilerine saygılarına bir meydan okumadır adeta. Ayrıca bu sınıf, dübledikleri açık toplumun (toplumsal yükselme jansı olan, dünya açık insanlarla dolu dev bir boş mekân) başlıca engelidir.*⁹⁰

Bir kamuoyu araştırmaları şirketinin Kasım 1981'de SDP üyeleri arasında yaptığı bir anket, partinin %57'sini profesyonellerin oluşturduğunu, buna karşılık büro ve satış personelinin %10'da, kol işçilerinin %7'de kaldığını ortaya çıkarmıştır. Üyelerin %67'si yalnızca sendikalı işçileri çalıştıran fabrikaların kapatılmasından yanaydı, %63'ü bir servet vergisi konulmasını destekliyordu, %57'si özel okulların vergi avantajlarının ellerinden alınmasını istiyordu ve %60'ü dolayındaki para miktarının artıracak bir ekonomik politikayı savunuyordu. Bu tür tutumlar meritokratik, işçi sınıfı karşıtı bir devletçilik olarak özetlenebilir ve bu tür bir kesimi oluşturanlar da özel sermayeden ayrı ve aynı zamanda örgütlü işçi hareketine düşman bir gruptur. Bu araştırmayla ilgili görüşlerini belirten *New Statesman* yazarı Peter Kellner, SDP'yle ilgili olarak, "sınıfsız politikayı savunan bir parti, aslında...profesyonel aylıklı orta sınıfın özgül çıkarları temelinde örgütlenmiş, özellikle bütünlüklü bir sınıf partisidir" diye yazıyordu.⁹¹

Hem Samuel hem Kellner İşçi Partisi'nin yandaşıydı. Yukarıda aktarılan görüşlerinin yarattığı paradoks, kendi partilerinin içindeki en dinamik güce, yani 1970'lerin sonları ile 1980'lerin başlarında İşçi Partisi içinde Tony Benn çevresinde oluşan sol gruba da aynı ölçüde uygun düşmesidir. Bunun kanıtları pek çok düzeyde bulunabilir. Geçmiş yirmi yıldaki seçimler hem İşçi Partisi'nin işçi sınıfından aldığı desteğin azaldığını, hem de bu azalmanın beyaz yakalıların desteğinin yükselmesiyle dengelendiğini göstermektedir.⁹² Essex Üniversitesi İngiltere Seçimleri Araştırmacısı Ivor Crewe şöyle bir yorum yapar:

*İşçi Partisi'nin orta sınıf içindeki desteğinin küçük burjuvazi, büro işçileri ya da geleneksel meslekler arasında değil, 'yeni' orta sınıflar arasında arttığı oldukça açık biçimde görülmektedir. Bu 'yeni' orta sınıflar şunlardır: (1) Profesyonel niteliklere sahip olanlar ve genellikle üniversite mezunları; (2) serbest çalışanlardan ziyade ücretli çalışanlar; (3) büyük bürokratik kuruluşlarda, özellikle kamu sektöründe, örneğin yerel ve merkezi hükümet kuruluşları, kamu işletmeleri, hükümetin atadığı özel danışma kurumları, üniversiteler, hastaneler ve benzeri yerlerde çalışanlar; (4) ortalama yaştan biraz daha genç olanlar; (5) vasıflı işçi sınıfı ve alt düzeydeki orta sınıf anne babaların çocukları, başka bir deyişle, orta sınıfa sermaye ve 'ilipkiler' aracılığıyla yükselmekten ziyade, yüksek eğitim almaları sayesinde girenler.*⁹³

Bu profil, İşçi Partisi'nin Tony Benn çevresindeki sol grubunun kadrolarını çok doğru biçimde tanımlar. Gareth Stedman-Jones şöyle yazar: "Çoğunluk partisi olarak İşçi Partisi, tarihsel açıdan, örgütlü işçi sınıfı ile geniş profesyonel orta sınıf arasındaki bir toplumsal ittifaka dayanmıştır."⁹⁴ Bu tanım, 1945-51 hükümetlerinde örneklendiği gibi, örgütlü işçi sınıfının Ernest Bevin, Herbert Morrison ve Aneurin Bevan gibi çok çeşitli evlâtları ile Clement Attlee, Stafford Cripps ve Hugh Gaitskell gibi orta sınıf aydınlarını kapsayan parti eylemcilerinin toplumsal bileşimini de anlatır. Stedman-Jones'un belirttiği gibi, profesyonel ve orta sınıfın açışından sınıf bilinci, "ülke içinde ve dışında uygarlaştırmacı bir misyonu ve insani amaçları kovalayan bir hizmet, zekâ ve uzmanlık etiğiydi".⁹⁵ İşçi Partisi'nin sağ kanadının entellektüelleri bile yetipkinler için okul dışı eğitim (İşçi Partisi'nin Hugh Gaitskell ve Richard Crossman gibi çok farklı iki entellektüelinin ikisi de 1930'larda İşçi Eğitim Derneği'nde ders veriyorlardı) aracılığıyla işçi hareketiyle organik olarak bütünleşmişlerdi.

Savaştan sonraki dönemde bu durum değişti. İşçiler çeşitli reformlar kazanabilmek için sendika taban örgütlerini parlamento seçimlerinden çok daha etkili bir mekanizma olarak görmeye başladıkça İşçi Partisi'nin yerel şubelerinde işçilerin katılımı ciddi oranda düşüyordu. İşçi Partisi'nin adıyla yapı ve sadık işçilerin denetiminde olan yerel şubeleri genellikle yozlaşmış ve yolsuzluğa açık bir belediye politikacılığını gerekli kılıyordu.⁹⁶ Bu yapılar egemenliği, bölge toplantılarına katılanların sayısı genellikle çok düşük kaldığından, solun saldırılarına karşı oldukça savunmasızdı. 1970'li yıllar boyunca İşçi Partisi'nin seçim bölgelerinde bu tablo giderek ağırlık kazanmaya başlamıştı. Özellikle şehir içi seçim bölgelerinde, iyi ücretli kamu işlerinde çalışan ve aynı zamanda

harap işçi sınıfı bölgelerinin orta sınıf düzeyine yükselmesi sürecinde yer alan genç diplomalılar, İşçi Partisi'nde egemen olan sadıç düzeni ele geçirmeye başlamışlardı. Bu gençlerin en azından bir bölümü üniversitedeki acemilik günlerinde devrimciyken ve bazıları hâlâ devrimci olduklarını düşünürken, Benn'in sadıçlığı büyük başarı ortodoks Troçkist solun büyük bölümünü İşçi Partisi'ne kaydırmıştı.

Benn etrafında toplanan solun öne çıkardığı sorunlar yeni orta sınıfın etkisini yansıtıyordu. İşçi Partisi'nin eski solu, örneğin 1950'lerde Aneurin Bevan'ı desteklemiş olan grup, bütün dikkatini devletleştirme üzerine yoğunlaştırmışken, daha sonra gelenler sanayi içindeki ekonomik güç yapışını değiştirmekten ziyade, bu güçten yararlanma peşindeydiler. Tony Benn ile yandaşlarının ortaya attığı 'alternatif ekonomik strateji', özünde, güç dengesini özel sermayeden devlet sermayesine kaydırarak İngiltere ulusal sermayesini canlandırmanın reçetesi idi.⁹⁷ Aynı şekilde, İşçi Partisi'nin 'demokratikleşme'den söz eden sol kanadı, devleti yok etmek gibi modası geçmiş bir markist amaçla değil, devletin bazı parçalarını 'daha fazla hesap verir' bir duruma getirmek amacıyla çalışıyorlardı. Demek ki sol, devletin baskıcı güçlerini dağıtmayı değil, onları seçilmiş organların denetimine almayı istemektedir. Aynı zamanda, eski 'hizmet etiği' ölmüştür: İşçi Partisi'ne yeni orta sınıftan gelenler, egemen sınıftan nesnel açıdan uzak olmaları ve bazen kendi toplumsal kökenleri nedeniyle, kendilerini işçi sınıfının bir parçası olarak hissetmektedirler.

Yeni solun biraz daha soyut bir yönü de, YOS hakkında söylenenlere çok yakından uymaktadır. Raphael Samuel, yukarıda alıntılanan makalesinde, YOS'un kendine hayran bir biçimde kendi içine kapandığını, yalnızca sorunları, görünüşü ve kişisel ilişkileriyle uğraştığını yazar. Bu, doğrudan doğruya, İşçi Partisi sol kanadının bir kesiminin, yani feminist kanadının 'yaşam tarzı politikalarıyla badıntılıdır. Bunlar için, Marks'taki 'insanlığın kurtuluşu' kavramı, deney yapacak boş zamana ve paraya sahip küçük grupların 'özgür' yaşam tarzlarının peşinde koşmaları anlamına gelecek şekilde daralmıştır. 1980'lerin başında ütöpik sosyalizmin daha düzeysiz bir biçiminin moda olması bu olguya ilintiliydi.

Ehrenreich'ların 'işçi sınıfı karşıtı radikalizm' sözü bu bağlamda biraz abartılı olmakla birlikte, Benn'ci solun toplumsal bileşimi onun işçi sınıfının yaşamında uzaklığını açıklamakta faydalıdır. 1979-81'de İşçi Partisi içinde sol kanadın kazandığı ünlü zaferler örgütlü işçi sınıfının 1930'lardan bu yana en ağır yenilgilerini yaşadığı bir dönemde kazanılıyordu. Benn'ciler bunun farkında bile dedilerdi çünkü çalıştıkları işlerin türü kısmen onların resesyonun tam etkisinden koruyordu, kısmen yerel parti şubeleri günümüzde zaten işçi sınıfıyla pek ilgili değil ve kısmen de işçi sınıfı Benn'cilerin zihinlerinde zaten yabancı bir gerçeklik olmaktan ziyade bir soyutlama idi.

Yine İşçi Partisi sol kanadı toplumsal eşitsizlik sorununa el attığı zaman, bunu, kendi sınıfsal konumuyla en doğrudan bağlantılı bir biçimde yapmıştı. John Goldthorpe şöyle yazar: "Hizmet sınıfının bölümünde çatışmaların olduğu bir ortamda ilk başvuracağı meşrulaştırıcı ideoloji 'hakkedenlerin yönetimi' (*meritocracy*) ideolojisidir."⁹⁸ Nitekim, cinsel ve ırkçı baskı 'pozitif ayrımcılık' temelinde gündeme getiriliyordu; yani, meslek hiyerarşisinin (ve İşçi Partisi ile sendika bürokrasilerinin) üst kademelerinde kadınlarla siyahlara daha fazla yer ayrılmıştı. Bu hiyerarşinin kendisi ve bu yapıdan kaçınılmaz olarak doğan eşitsizlikler arka plana atılmıştı. Böylesi bir strateji ezilenler arasında küçük ve ayrıcalıklı bir grubun çıkarlarına hizmet eder. Kadınlarla siyahlar için gerçek bir özgürlüğün sağlanmasıyla hiçbir ilgisi yoktur.

Tablo IX bu çözümlemeyi desteklemektedir. Tablo'da İşçi Partisi aktivistlerinin seçkin kesiminin, yani milletvekilleri ile milletvekili adaylarının yeni orta sınıf kökenlerden geldikleri görülür. *Financial Times* yazarı Peter Riddell, bu eğilimin en belirgin biçimde yeni adaylar arasında görüldüğüne işaret etmiştir: "İşçi Partisi'nin yeni adaylarının hemen hemen beşte üçü öğretim üyesi, öğretmen, avukat, gazeteci, sendika görevlisi, tam gün çalışan belediye meclisi üyesi veya politik örgüt sorumlusu ve araştırmacıdır."⁹⁹

Tablo X, 1980'lerin başlarında İşçi Partisi sol kanadının Londra'da kalesi olan belediyelerde de aynı kalıba rastlandığını gösterir. İşçi Partisi'nin Londra'daki belediye meclisi üyelerinin büyük bir kısmı belediye görevlileriydi ve yine çoğunluğu kamu sektöründe çalışıyorlardı; ayrıca, tabloda 'ekonomik bakımdan aktif olmayanlar' başlığı altında yer alanların büyük bölümü devlet ödenekleriyle geçinen belediye meclisi üyeleriydi.

Tablo IX¹⁰⁰
1982'de milletvekilleri ile milletvekili adaylarının kökenleri (%)

	SDP/LİB		MUHAFAZAKÂR PARTİ		İŞÇİ PARTİSİ	İŞÇİ PARTİSİ		
	1979'da milletv.	Yeni aday	Milletv. aday	1979'da milletv.		Yeni aday	İşçi P. aday	Aday
Avukatlar	20.6	21.6	23.1	9.3	5.9	6.0	11.3	15.1
Öđretim Üyeleri	2.1	2.7	-	7.4	13.0	12.0	22.6	15.0
Öğretmenler	3.2	5.4	7.7	13.3	15.8	12.0	11.3	5.0
Direktörler	4.3	15.3	15.2	-	0.6	2.0	9.4	10.3
Menejerler	26.2	24.3	30.8	8.1	9.6	6.0	14.1	23.4
Politikacılar	2.2	5.4	7.7	4.7	3.3	8.0	-	3.4

Kol İşçileri	1.0	-	-	35.3	12.9	22.0	0.9	3.4
Diğerleri	40.4	27.1	15.5	21.9	38.9	32.0	30.4	24.4

Tablo X¹⁰¹

Londra'daki İşçi Partili Belediye Meclisi Üyelerinin Meslekleri, 1982

	Sendika görevlileri	Ekonomik bakımda aktif olmayanlar	Belediye ve ilgili yerlerde çalışanlar	Toplam
Camden	6	4	14	33
Lambeth	3	4	8	27
Islington	2	9	17	43
Lewisham	1	3	17	33
Southwark	0	9	14	48
Büyük Londra	8	13	20	47

'Yeni kentsel sol'u işçi sınıfının yaşamından uzaklaştıran bir başka unsur John Gyford şöyle anlatır:

Aktivistler resmi ya da politik görevlere yeteneklerine göre birbirlerini atarlar. Cemaat gruplarıyla, ekonomik gelişme idareleriyle, ekonomik politika birimleriyle ilgili işler ve araştırmacılar, komite başkanlarının özel yardımcılığı gibi işler, başka yerlerde belediye meclis üyeleri de olabilecek sadık yandaşlara ayrılır. (Bu, Livingstone önderliğindeki Büyük Londra Belediyesinde yaygın bir özelliktir). Bu durum ayrıca kilit noktalarda önemli politikalara verilen desteği de güçlendirebilir; Margaret Thatcher hükümet bürokrasisinde benzer taktikler kullanılmıştır. Ancak bu, beraberinde, aktivistleri dünyanın geri kalanından kopuk, içe dönük, yalnızca birbirleriyle yakın ilişkiler kuran bir grup haline getirme tehlikesini taşımaz mı?¹⁰²

Bu çözümlenin sonuçlarının bilincinde olmak gerekir. Bazı yorumcular, yeni orta sınıfın gerek sermaye gerekse emek üzerindeki ekonomik ve politik egemenliğini sağlamlaştırma yolunda olduğuna inanmaktadırlar. Örneğin, Arthur Gould, kendi adlandırmasıyla 'aylıklı orta sınıfın (AOS) savaştan sonraki refah politikalarından yararlanan başlıca grup olduğunu, dahası "sosyal devlet bürokrasisinin hem AOS tarafından hem de onun adına işletildiğini" ileri sürmektedir.¹⁰³ Refah devletinin genişlemesini finanse etmek amacıyla getirilen yüksek vergilerin yükünü, AOS yararına, hem emek hem de sermaye sırtlanmışlardır. Bunun muhtemel sonucu, güç dengesinin sermayeden AOS'a doğru kaydığı 'korporatizm'dir. Gould, böyle bir düzenlemeye bir örnek olarak Nazizmi gösterir!¹⁰⁴

Bu çözümlerle baştan başlı ve yeni orta sınıfın ne kadar heterojen olduğunu gözardı etmektedir. İşçi Partisi'nin desteği aslen kamu sektöründe çalışanlardan geliyordu. Oysa 'çelipkili sınıfsal konumlarda' yer alanların pek çoğu özel sektörde çalışmaktadırlar. Bu kesimin çoğunluğunun çıkarlarını özel sermayeyle özdeşleştirerek Muhafazakâr Partiyi desteklemesi muhtemeldir. 1982'de Muhafazakâr Partili milletvekilleri ile milletvekili adaylarının dörtte birinden fazlasının menejer konumunda bulduklarını gösteren Tablo IX bu çözümlerini desteklemektedir. Muhafazakâr Partili milletvekili Julian Critchley kendi partisi içinde yeni orta sınıfın çoğaldığına işaret etmiştir: "On yıl önce Parti Kongrelerinde ekonominin rekabete açılması için bastırılan ipe adamlar, taşralı müteahhitler ve emlakçılar, yani politik olarak aktif orta sınıf, yerel parti şubelerini ele geçirmekle işe başlamıştı; şimdilerde Parlamento'yu ele geçirmektedir."¹⁰⁵

Yeni orta sınıfın devletçi kanadının bile her anlamda anti-kapitalist olduğu fikri, devlet ile sermayenin birbirine karşı olduğu gibi yanlış bir varsayma dayanmaktadır. *Devleti sermaye olarak gördüğümüzde, bütün perspektif deşilipir.* Benn'in programının devlet kapitalizmini öngören yönlerine daha önce dikkat çekmiştim. Ne var ki, devlet kapitalizmi İngiltere'ye barışçı araçlarla getirilemez. İngiliz sanayi, ticaret ve mali sermayesinin en köklü kesimi uluslararası yönelimleri olan, devlet müdahalesine olağanüstü ölçüde düşman özel sermayedir.¹⁰⁶ Ulusal çıkar adına yapılacak devletleştirmelere kuzu gibi boyun eğmesi beklenemez. Bu durumda bir paradoks ortaya çıkar: Devlet kapitalizmi ancak burjuvaziye karşı işçi sınıfı hareketine geçirilerek uygulanabilir, ama işçilerin de bir kez harekete geçince özel sermayenin yerine YOS'un bir kesimini oturtmakla yetinmeleri pek de olası olmasa gerek.¹⁰⁷

Son bir noktayı daha belirtmek gerekiyor. İşçi Partisi sol kanadını anlamak için çelipkili sınıfsal konumlar çözümlenmesinin önem taşıdığı vurgulamama karşı, bundan, yeni orta sınıfın ya da onun bir kanadının İşçi Partisi'nin toplumsal temeli haline geldiği sonucu çıkmaz. Tam tersine, İşçi Partisi hâlâ, tüm çelipkileriyle, sendika bürokrasisi aracılığıyla işçi sınıfı hareketine organik olarak bağlı bir 'burjuva işçi partisi'dir (Lenin'in deyişiyle). Partili aktivistleri anlamakta YOS kavramı önemlidir. Ancak, bütün seçim bölgelerinde parti üyelerinin çelipkili sınıfsal konumlarda yer aldıklarını iddia etmiyorum. Aslında, pek çok aktivist, öğretmenler

gibi gruplardan gelmektedir; bu gruplar, kendileri esasında YOS üyeleri olmamakla birlikte, daha önce belirttiğim gibi ortak bir eğitimle, ortak bir meslek yapıyla ve YOS üyeleriyle örtüben bir yaşam tarzı ve özelliklerle onunla bağlantılıdır.¹⁰⁸

1980'lerin önemli bir toplumsal gelişmesi de yeni orta sınıfın karmaşık ve heterojen karakterini (bunun çeşitli politik ve ideolojik ifadeleri olabilir) doğrulamaktadır. 1980'ler, 'Yuppie' (hızla üst kademelere tırmanan genç profesyoneller) sözcüğünün ilkin ABD'de, sonra başka yerlerde popüler konuşma diline girdiği yıllardır. Günümüzün bu neredeyse mitolojik kişiliğinin ortaya çıkmasının temelini, Amerikalı marksist Mike Davis'in 'alıştırma tüketimcilik' olarak tanımladığı ekonomik değişim oluşturur: "1970'li yıllarda yoksul ve azınlık gruplardan emekçiler arasındaki örgütlenme düzeyinin hızla düşmesi karşısında, gerek enflasyondan gerekse genişleyen devlet harcamalarından faydalanmakta son derece başarılı olan bir menajerler, profesyoneller yeni girişimciler ve rantiyeler tabakasının, *kitlesel* bir alt-burjuvazinin politik açıdan gün geçtikçe palazlanması". Bu model 1970'lerde ilkin ABD'de ortaya çıkarken, Davis, Reagan'ın ekonomik siyasetlerinden asıl yarar sağlayan kesimin 'üst-orta-katmanlar' olduğunu ileri sürmektedir. Ronald Reagan'ın ilk başkanlık döneminde, düşük gelirli aileler ücretlerdeki ve sosyal yardımlardaki kısıntılar nedeniyle 23 milyar dolar kayba uğrarken, yüksek gelirli aileler vergi kesintileriyle 35 milyar dolardan fazla kazanmışlardır.¹⁰⁹

'alıştırma tüketimciliği' kayışın temelini oluşturan unsurlardan biri, Davis'e göre, Amerikan yeni orta sınıfının görece geniş bir kesim oluşturmıştıydı. Davis 1977 yılı için toplam işgücünün %23,8'i gibi bir oran verir, ki bu, "İsveç'i saymazsak, bütün OECD ülkelerinden daha yüksek bir orandır". Bunun doğurduğu sonuç, ekonomik anlamda, sınıf yapısının 'kum saati' ya da iki-düzeyle bir ekonomi'de parçalanmasının cesaretlendirmek olmuştur. Sendikalarda örgütlü ve görece iyi ücret alan kolla çalışan eski sanayi işçi sınıfı, kapanmalar, ipten atılmalar ve ödümlerin etkisiyle zayıflamasıyla ortaya iki kutuplu bir ücretliler yapısı çıkmıştır: Tepede lüks mallar ve hizmetler için geniş bir pazar oluşturan zengin yeni orta sınıf; aşağıda ise düşük ücretli yorucu işlerde çalışan "ucuz süpermarketleri ve Tayvan yapımı ithal giysileriyle birbirlerine sokulan yoksul emekçi kitleler".

Yeni Sağ politik olarak bu toplumsal ve ekonomik değişiklikler üzerinde yükselmeyişi. 1970'lerin ortalarında "bütün bir genç profesyoneller, orta düzey menajerler ve yeni girişimciler kuşağı yerel ve ulusal politikaya atıldılar." Bunlar "sahip olma isyanına", "toplumsal eşitsizliği artıran bir yeni zenginler hücumuna" önderlik ettiler ve bu tür istemleri vardı: "amortismanın hızlandırılması, tümüyle denetimsiz spekülasyon emlak piyasaları ve sınıf tanımayan bir kat mülkiyeti, kamu hizmetlerinin taparona yapılandırılması, vergi fonlarının kamu eğitiminden özel eğitime aktarılması, asgari ücretlerin düşürülmesi, küçük işyerleri için yasal sadık ve güvenlik standartlarının kaldırılması." Yeni Sağın başlıca politik başarıları elbette Beyaz Saraya Ronald Reagan'ı oturtmak oldu.¹¹⁰

Davis'in çözümlemesi özel olarak 1970 ve 1980'lerde Amerikan kapitalizminin gelişmesine ilikkindir. Davis'in de dediği gibi, Yuppiler, 1983-84'te Reagan'ın sadık dev silah harcamalarına ve alıştırdığı borçlanmaya bağlı olan ve dünya ekonomisi için büyük bir istikrarsızlık unsuru oluşturan ekonomik patlamanın 'patolojik refah' ortamında serpilip boy atmışlardır.¹¹¹ Yine de, Davis'in tanımladığı olgu bir ölçüde globaldi. Uluslararası kapitalizmin 1980'lerdeki temel özelliklerinden biri spekülasyon mali yatırımların muazzam ölçüde kabarmıştıydı. Bu, global bir tahvil piyasasının doğuşu, banka kredilerinin tahvillerin pazarlanmasına kayış, belli başlı bütün borsalarda keskin fiyat artışları, çığgın bir şirket ele geçirme furiası gibi çeşitli biçimlere bürünmüştü. Dünya borsalarında fiyatların durmadan yükselişinden en çok yarar sağlayanlar, kendileri kapitalist olmayan, ama simsarlar, araştırmacılar, mali gazeteciler, tahvil satıcıları olarak spekülasyonlara hizmet vererek yüksek gelirler elde eden profesyoneller tabakasıydı.

'Big Bang' (Londra'nın 1985-86'da büyük rekabet gücüne sahip uluslararası bir global tahvil piyasası merkezi haline gelmesi) bu olguyu vurguluyor; behrin tahvil piyasasına katılan çödu yabancı bankanın satıcıları simsarlara muazzam aylıklar ödenmesi büyük dikkat topluyordu. Bu kişiler, besbelli, yeni orta sınıfın çıkarları özel sermayenin alabildiğine hareketli biçimlerine bağlı olan bir kesimdir. Bu tabakanın politik faaliyetleri, büyük olasılıkla, Thatcherçi Muhafazakârlık (ya da olsa olsa David Owen'ın 'insan yüzlü Thatcherçiliği) ve bunun başka yerlerdeki politik epeşerleri olur. Thatcherizmin gelir vergisinin düşürülmesi ve özelleştirme gibi temel politikaları yeni orta sınıfa kuşkusuz büyük yararlar sağlamıştır.

Gelgelelim bu gelişmelerin önemi, gerçek olmakla birlikte, abartılmamalıdır. 1980'lerin ortalarında borsada görülen patlama sistemin temel sorunlarının bir yansımasıydı, çünkü 1974-75 ve 1970-82 resesyonlarından sonraki toparlanmaya karşın, sanayide kâr oranlarının global düzeyde düşük kalmasından ve dolayısıyla yatırımların sanayiden başka alanlara kaymasından kaynaklanıyordu. Dolayısıyla, bütün borsalar, spekülasyon yükselişlerinin orta sınıfı felâkete sürükleyerek patladığı 1929 Wall Street krizi ölçüsünde bir kriz korkusu içinde yaşıyorlardı. Dahası, sendikal örgütlenmenin erozyona uğraması (en dramatik biçimde ABD'de) geri dönüşü olmayan bir gelişme değildir: Otomobil, çelik ve lastik gibi dev sanayileri sendikalaştıran 1930'lar Amerika'nın dev kitle grevlerine benzer biçimde, işçi sınıfının düşük ücretli yeni kesimlerini hareketin içine çeken bir mücadele dalgasıyla bu durum deşilebilir.